

Eduskunnan talousvaliokunta

Asiantuntijalausunto

E 53/2025 vp valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto: Sisämarkkinastrategia

SFS Suomen Standardit ry kiittää talousvaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja toimittaa kirjallinen lausunto valtioneuvoston selvitykseen komission tiedonannosta liittyen sisämarkkinastrategiaan. SFS:n lausunto keskittyy selvityksen osuuteen, joka käsittelee eurooppalaista standardointijärjestelmää ja eurooppalaisessa regulaatiossa viitattuja standardeja (yhdenmukaistetut eli harmonisoidut standardit).

Yleisesti

Standardien laadinnasta on tullut geopolittisesti merkittävä kilpailukenttä, jota valtiot hyödyntävät valtataistelussaan esimerkiksi tulevaisuuden teknologioista, teollisuuden ekosysteemeistä, yhteentoimivuudesta ja innovaatioista. Suuret talousalueet, kuten Kiina ja USA, ovat hyödyntäneet standardointia strategisena kilpailukykytekijänä pitkään. Standardoinnin strateginen hyödyntäminen kasvun ja kilpailukyvyn edistämiseksi on yleistynyt.

Perinteisesti tekniseksi toimeksi mielletty standardointi on muovautunut strategisesti merkittäväksi tekijäksi globaalissa kaupassa. Myös Suomessa tulisi hyödyntää standardointia määrätietoisesti kasvun ja kilpailukyvyn edistämiseen. Suomessa standardien laadintaan ottaa osaa noin 1000 yritystä ja organisaatiota, joista puolet ovat pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Suomessa standardoinnin tarjoamia strategisia mahdollisuuksia ei vielä hyödynnetä kasvun ja kilpailukyvyn työkaluina kuten esimerkiksi muissa Pohjoismaissa. Hallitusohjelmaan kirjatun kansallisen standardointistrategian laadinnan tavoitteeksi toivottavasti asetetaan standardoinnin nostaminen Suomessa asemaan, jossa sitä hyödynnetään strategisesti ja määrätietoisesti Suomen ja suomalaisten yritysten kilpailukyvyn edistämiseksi.

EU on pyrkinyt vahvistamaan eurooppalaisen standardoinnin kykyä ja asemaa globaalisti. EU julkaisi vuonna 2022 ensimmäisen standardointistrategiansa. Tänä vuonna komissio on sisämarkkinastrategian yhteydessä ottanut kantaa eurooppalaisen standardointijärjestelmän kehittämiseen ja erityisesti EU:n sääntelyssä viitattujen standardien asemaan. Komissio on käynnistänyt standardointia koskevan sääntelykehikon päivittämisen. Niin standardointiasetuksen 1025/2012 kuin uuden lainsäädäntökehiksen (New Legislative Framework, NLF) päivitys on käynnistynyt.

Komission tavoitteena on ollut parantaa EU:n kilpailukykyä ja eurooppalaisten yritysten asemaa kansainvälisillä markkinoilla, tunnustaa standardien merkitys sisämarkkinoiden toimivuuden ja resilienssin kannalta, vahvistaa ja kehittää eurooppalaista standardointijärjestelmää ja siten edistää eurooppalaisen standardoinnin kansainvälistä johtajuutta (standard-setter).

Kehitystyön yhteydessä komissio on esittänyt kritiikkiä eurooppalaisessa sääntelyssä viitattujen standardien eli yhdenmukaistettujen eli harmonisoitujen standardien laadintaprosessin kestoan. On hyvä huomioida, että harmonisoitujen standardien osuus eurooppalaisista standardeista on noin viidennes ja muut eurooppalaiset standardit syntyvät markkinoiden omista tarpeista ja ilman komission roolia.

Harmonisoitujen standardien laadintaprosessin pääpiirteet ovat seuraavat:

- 1) komissio esittää standardointipyyntönsä eurooppalaisille standardointijärjestölle,
- 2) eurooppalainen standardointiorganisaatio koostaa jäsenmaiden standardointiorganisaatioiden avustuksella aiheesta kiinnostuneista (vapaaehtoisten) asiantuntijoista ryhmän, ja työstää yhteistyössä harmonisoidun standardin,
- 3) harmonisoitu standardi asetetaan julkiseen kommentointiin ennen sen lähettämistä komissiolle,
- 4) komissio arvio standardin sisällön suhteessa asetukseen tai direktiiviin ja antamaansa standardointipyyntöön,
- 5) standardointipyyntönsä kriteerit täyttäneen standardin viitetiedot julkaistaan Euroopan unionin virallisessa lehdessä tai sovellettavassa unionin yhdenmukaistamissäädöksessä säädettyjen edellytysten mukaisesti. Näin standardi saa harmonisoidun standardin aseman ja sen myötä linkittyy eurooppalaiseen sääntelyyn.

Harmonisoitujen standardien päivitys noudattaa eurooppalaisen standardointijärjestelmän yleisiä ja vakiintuneita prosesseja.

SFS:n näkemys sisämarkkinastrategian standardointia koskevista kohdista (standardointisääntely, yhteiset eritelmät, NLF)

SFS katsoo, että eurooppalaisen standardointijärjestelmän ja erityisesti harmonisoitujen standardien laadintaprosessin kehittäminen tulevaisuutta kestäväksi on tehtävä hallitusti ja kokonaiskuva ymmärtäen. On tärkeää, että komission ehdotus yhteisistä eritelmistä (common specifications) olisi linjassa eurooppalaisen standardointiasetuksen ja uuden lainsäädäntökehityksen (NLF) päivityksen kanssa.

Komission ehdotus yhteisten eritelmien käyttöönotosta silloin kun harmonisoituja standardeja ei ole tai niitä ei ole saatavilla, vaatii SFS:n näkemyksen mukaan tarkennusta. Yhteisten eritelmien osalta epävarmuustekijöitä on tällä hetkellä paljon ja siksi eurooppalaisten yritysten toimintaympäristön epävarmuus uhkaa kasvaa. Yhteisten eritelmien osalta komissio ei ole toistaiseksi esittänyt:

- Vaikutusten arviointia
- Kriteeristöä niiden käyttöönotolle
- Selvitystä niiden laatimisen rahoitukselle
- Ketkä yhteisiä eritelmiä laativat
- Kauanko ne ovat voimassa, miten ne päivitetään tai kumotaan
- Voidaanko samalle alueelle laatia myöhemmin standardeja

SFS:n näkemyksen mukaan yhteisten eritelmien käyttöönoton tulisi tapahtua ainoastaan poikkeustapauksissa ja johtaa läpinäkyvään arviointiin siitä, miksi yhteinen eritelmä tarvittiin. SFS myös yhtyy Suomen kantaan siitä, että yhteisten eritelmien lisäksi olisi tarpeen arvioida mahdollisuuksia käyttää harmonisoitujen standardien puuttuessa muita eurooppalaisen standardointijärjestelmän puitteissa laadittuja asiakirjoja.

SFS:n näkee tärkeäksi, että suomalaiset yritykset ja organisaatiot pystyvät jatkossakin osallistumaan EU:n lainsäädännössä viitattujen standardien laadintaan, koska yritykset ja organisaatiot myös ottavat ne käyttöönsä. Standardien laadintaan osallistuminen tai laadinnan seuranta mahdollistaa toimintaympäristöön vaikuttaviin standardien muutoksiin vaikuttamisen ja vähintään muutosten ennakkoinnin.

Eurooppalaisen standardointijärjestelmän nopeuteen harmonisoitujen standardien osalta vaikuttaa myös komission oma toiminta standardointipyyntöjä koskevassa prosessissa. Etenkin harmonisoitujen standardien julkiseminen virallisessa lehdessä on vaihe, jota komission tulisi tarkastella ja sujuvoittaa.

SFS Suomen Standardit on samaa mieltä sieltä siitä, että eurooppalaista standardointijärjestelmää tulee kehittää. Järjestelmä on tukenut sisämarkkinan toimintaa yli 30 vuotta menestyksekkäästi, mutta vaatii arviota tulevaisuuden kestävydestä ja kehitystarpeista. Eurooppalaista järjestelmää kehittäessä on muistettava, että se tällä hetkellä luo vakautta ennen kaikkea eurooppalaisille yrityksille ja siksi muutoksien tulee olla selkeitä ja sidosryhmien kanssa laajasti keskusteltuja.

SFS Suomen Standardit ry

Karina Vikman

yhteiskuntasuhteiden johtaja

SFS Suomen Standardit ry on työ- ja elinkeinoministeriön nimeämä standardoinnin keskusjärjestö Suomessa ja vastaamme standardoinnista lukuun ottamatta sähkö- ja telealaa. SFS on eurooppalaisen standardointijärjestö CENin ja maailmanlaajuisen standardointijärjestö ISON jäsen. SFS on voittoa tavoittelematon organisaatio ja rahoittaa toimintaansa pääosin standardien myyntituloilla (v. 2024: 80 prosenttia). Valtionavun osuus SFS:n toiminnan rahoituksesta oli vuonna 2024 10 prosenttia.

SFS Suomen Standardit ry

Malminkatu 34, PL 130, 00101 Helsinki
p. 09 149 9331, www.sfs.fi, sfs@sfs.fi
Y-tunnus: 0202290-8